

6. Oppimisen arviointi Etelä-Pohjanmaalla

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, paikallisesti päätettävät asiat:

Oppimisen arviointia koskevaa opetussuunnitelmaosuutta valmisteltaessa pohditaan erityisesti, miten arviointia ja palautteen antamista kehitetään oppimista edistävänä pedagogisena kokonaisuutena. Paikallisesti varmistetaan monipuolisten arviointimenetelmien käyttö, arviointiperusteiden yhteinen käsittely ja käyttäminen sekä päättöarvosanojen muodostaminen yhtenäisin perustein.

Valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit ja päättöarvosanan muodostamisen periaatteet siirretään opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa:

- mitkä ovat arviointikulttuurin kehittämisen mahdolliset paikalliset painopisteet (muilta osin arviointikulttuurin ja sen keskeisten periaatteiden kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- miten opintojen aikainen arviointi toteutetaan
  - o opintojen aikaisen formatiivisen arvioinnin ja palautteen antamisen periaatteet, kokonaisuus ja pedagoginen tehtävä oppimisen edistämässä
  - o lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi
  - o itsearvioinnin edellytysten tukeminen; itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin periaatteet
  - o opinnoissa etenemisen, luokalta siirtymisen ja luokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt
  - o toisen ja kolmannen vuosiluokan sekä kuudennen ja seitsemännen vuosiluokan nivelvaiheisiin liittyvät arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt
  - o valinnaisten aineiden arviointi
  - o käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet ja arviointiperusteet
  - o todistukset ja niiden antamiseen liittyvät käytännöt sekä sanallisen ja numeroarvioinnin käyttö todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa
  - o muut tiedottamisen ja arviointipalautteen antamisen muodot ja ajankohdat sekä yhteistyö huoltajien kanssa
- miten päättöarviointi toteutetaan
  - o päättöarvioinnin kokonaisuus
  - o valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa
  - o päättötodistukset.

6.1. Maakunnallinen arviointikulttuuri

Arviointi perustuu aina opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja maakunnallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia.

Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden ja huoltajien tiedossa.

Arviointi toteutetaan maakunnassa yhtenäisin periaattein, jolloin oppilaat ovat samanarvoisessa asemassa. Maakunnallisia painopisteitä ovat yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus, jotka huomioidaan arvioinnissa.

6.2. Arvioinnin periaatteet

Arviointi on oppilaan ikätason mukaista. Arviointi on säännöllistä, monimuotoista ja tavoitteellista. Arvioinnin tehtävänä on ohjata ja tukea oppimisprosessia ja edistää oppimaan oppimista. Taulukossa on esitelty useita arvioimisen keinoja, joiden kesto ja toteuttamistapa voivat vaihdella.

Taulukko 1. Opintojen aikaisen arvioinnin periaatteet ja toteutus esimerkkejä

Arvioinnin periaate	Toteutus esimerkkejä
Osallisuus	<ul style="list-style-type: none"> • itsearviointi<ul style="list-style-type: none"> ○ oppilas asettaa omat tavoitteensa ja arvioi niiden toteutumisen • portfolio • vertaisarviointi, pari- ja ryhmäarviointi
Jatkuvuus	<ul style="list-style-type: none"> • väliarvioinnit • keskustelu oppimisprosessin aikana
Kannustavuus	<ul style="list-style-type: none"> • huomio koko oppimisen prosessiin • huomataan pienetkin edistysaskeleet
Monipuolisuus	<ul style="list-style-type: none"> • arviointikeskustelut • vertaisarviointi, pari- ja ryhmäarviointi • monialaiset oppimiskokonaisuudet • kirjallinen itsearviointi • todistukset • portfolio • draama • kuvallinen ilmaisu

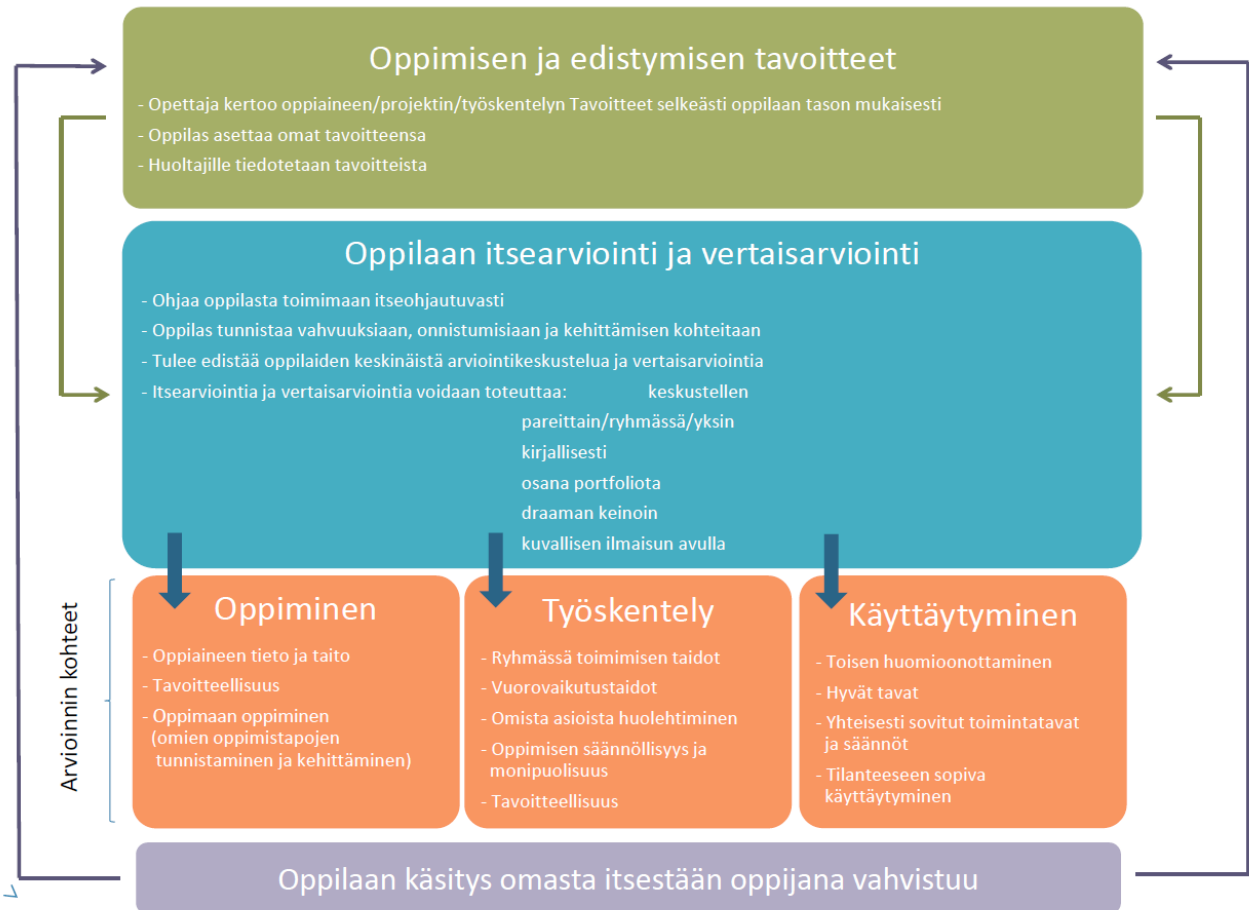
	<ul style="list-style-type: none"> • projektin arviointi • koko oppimisprosessin arviointi • tietotekniikka apuna
Oppimisen edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> • jatkuva arviointi oppimisprosessin aikana • kannustus ja tuki ryhmältä tai opettajalta • rajatut ja selvät tavoitteet
Oikeudenmukaisuus ja eettisyys	<ul style="list-style-type: none"> • oppilaita ei vertailla, vaan arvioidaan oppilaan omaa edistymistä • tavoitteiden ja koko arvioinnin näkyväksi tekeminen (esim. tavoitteet ja arviointitavat ilmoitetaan oppilaille ja huoltajille selkeästi)
Totuudellisuus	<ul style="list-style-type: none"> • myös korjaamista vaativat asiat esille kannustavassa hengessä • suora palaute • epäonnistumisen ja pettymyksen sietokyvyn kasvattaminen
Yrittäjämäinen toimintatapa	<ul style="list-style-type: none"> • oppilas asettaa itse omat tavoitteensa • tavoitteiden pitää olla realistisia ja ne voidaan jakaa osatavoitteisiin • kannustavalla arvioinnilla oppilasta motivoidaan yrittämään parhaansa • oppilas käyttää itselleen sopivia arviointikäytänteitä • oppilas reflektoi omaa oppimistaan
Yhteistyö kotien kanssa	<ul style="list-style-type: none"> • tavoitteet ja arviointitavat etukäteen tiedoksi • vanhempainillat (informatiivisesti, esim. tavoitteet käydään läpi) • muut tapaamiset • tiedotteet • arviointikeskustelut • selkeä tiedottaminen, jos oppimisessa tapahtuu muutoksia • palaute vanhemmilta tavoitteiden saavuttamisesta esim. arviointikeskusteluissa • koulun kotisivu esim. käyttäytymisen kriteerit

6.3. Oppilaan itsearviointi ja vertaisarviointi

Itsearvioinnin avulla kasvatetaan lapsen ja nuoren itsetuntemusta ja itseluottamusta. Itsearvioinnin pitää olla arkipäiväinen osa koulutyötä, realistista, kohtuullista ja ajankohtaista. Erilaiset itsearviointidokumentit voidaan tallettaa esim. oppilaskansioon ja niihin voidaan palata lukuvuoden aikana, näin oppilaan omat tuotokset ja opettajan antamat arvioinnit tulevat yhtä merkityksellisiksi. Oppilaan käsitys omasta itsestään oppijana vahvistuu. Vertaisarvioinnissa oppilaat ohjataan arvioimaan yhteistä tai toistensa työskentelyä ja valmiita tuotoksia suullisesti tai kirjallisesti. Vertaisarvioinnissa voidaan arvioida myös, kuinka ryhmä on saavuttanut

asetettuja tavoitteita.

Oppilaita kasvatetaan jo alakoulussa tekemään itse- ja vertaisarviointia osana oppimistaan ja koulunkäyntiään. Jatkumo siirtyy yläkoulun puolelle.

Kuvio 1. Itse- ja vertaisarviointi

6.4. Todistukset

Lukuvuositodistuksen lisäksi koulun tulee antaa arviointipalautetta vähintään kerran lukuvuoden aikana. Palaute voi olla välitodistus, arviointitiedote tai arviointikeskustelu. Lukuvuosi- ja välitodistuksen tulee noudattaa opetussuunnitelman perusteissa ja perusopetusasetuksessa 852/1998 annettuja ohjeita. Muusta arviointipalautteesta tulee laatia allekirjoitettu, kirjallinen dokumentti.

6.4.1. Lukuvuosiarviointi

Vuosiluokilla 1-3 lukuvuositodistuksessa käytetään sanallista arviointia. Vuosiluokilla 4-6 lukuvuositodistuksessa numeroarviointia voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla. Taide- ja taitoaineet voidaan arvioida pelkästään sanallisesti lukuvuositodistuksessa vuosiluokilla 4-6 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaan.

Vuosiluokalla 7 lukuvuositodistuksessa numeroarviointia voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla. Tavoitteiden ja sisältöjen vuoksi terveystieto arvioidaan vuosiluokan 7 lukuvuositodistuksessa hyväksytty/hylätty. Vuosiluokilla 8 ja 9 käytetään numeroarviointia. Oppilaan, huoltajien ja opettajien pitää kyetä tulkitsemaan todistusta niin, että oppimisen edistyminen ja osaaminen tulee selkeästi esille.

6.4.2. Väliarviointi

Väliarviointi toteutetaan vuosiluokilla 1-5 arviointikeskusteluna, johon kutsutaan oppilas ja huoltajat. Arviointikeskustelun tavoitteena on tukea ja edistää oppilaan oppimista ja kasvua. Arvioinnin toteuttaa luokanopettaja. Hän keskustelee muiden luokkaa opettavien opettajien kanssa oppilaan edistymisestä ennen arviointikeskustelua. Tämä palaute välitetään oppilaalle ja huoltajalle arviointikeskustelussa. Arviointikeskustelun pohjana käytetään luokilla 1 ja 3-5 maakunnassa yhtenäistä lomaketta (liite 1), jonka opettaja kirjaa. Arviointikeskustelu toteutetaan marras-tammikuussa, viikkoon 5 mennessä. Arviointikeskustelut toteutetaan kodin ja koulun yhteistyöajalla oppituntien ulkopuolella. Kaikki keskusteluun osallistuneet allekirjoittavat asiakirjan. Asiakirja arkistoidaan opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti. Allekirjoitettu alkuperäinen arviointilomake annetaan huoltajille. Mikäli huoltaja ei kutsusta huolimatta saavu arviointikeskusteluun, opettaja toteuttaa arviointikeskustelun oppilaan kanssa ja lähettää keskusteluun liittyvän arviointiraportin huoltajalle tiedoksi.

Toisella luokalla arviointikeskustelu toteutetaan kevätlukukaudella viikkoon 12 mennessä, jolloin se toimii samalla nivelvaiheen arviointina (liite 2).

Vanhempainvartit ja arviointikeskustelu voidaan yhdistää. Eli käytännössä arviointikeskustelu voi korvata syksyn vanhempainvartin. Mikäli erityistä tarvetta ilmenee, opettaja ja huoltajat voivat tarkastella erillisen vanhempainvartin toteuttamista tapauskohtaisesti.

Väliarviointi toteutetaan lukuvuosilla 6-9 samoin periaattein kuin kyseisen vuosiluokan lukuvuosiarviointi. Vuosiluokalla 7 taide- ja taitoaineet voidaan arvioida numeerisesti ja/tai sanallisesti opetuksen järjestäjän linjauksen mukaisesti. Tavoitteiden ja sisältöjen vuoksi terveystieto arvioidaan hyväksytty/hylätty, kuten 7. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnissa. Väliarviointi voidaan toteuttaa myös jaksoarviointina.

(Katso myös maakunnallinen OPS kohta 6.6)

6.4.3. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien arviointi

Monialaisia oppimiskokonaisuuksia (Opetussuunnitelman perusteet ja maakunnallinen OPS luku 4) tulee olla vähintään yksi lukuvuoden aikana. Se ilmoitetaan koulun vuosisuunnitelmassa ja sen laajuus vastaa oppilaan viikkotuntimäärää. Oppimiskokonaisuuden arviointi otetaan huomioon mukana olevien oppiaineiden arvioinnissa. Arvioinnissa painotetaan työskentelytaitoja.

6.4.4. Arviointi yhdysluokassa

Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokursseittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Arviointi suoritetaan kyseisen vuorokurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukaan. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

6.4.5. Opintojen eteneminen

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle. Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Jos oppilas on vaarassa jäädä luokalle, opettajan tehtävä on hyvissä ajoin keskustella oppilaan ja huoltajan kanssa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Oppilaalle tulee antaa mahdollisuus osoittaa hyväksytyt tiedot ja taidot erillisessä kokeessa tai muulla näytöllä, jolla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa. Jos oppilas ei suoriudu vuosiluokan oppiaineen oppimäärästä, luokalta siirtyminen on ehdollista. Tällöin annetaan ainekohtaisesti mahdollisuus yhteen erilliseen kokeeseen. Erillisen kokeen ajankohta määritellään lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa.

6.4.6. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Oppilaalla on tarvittaessa siirtymismahdollisuus oman opinto-ohjelman mukaiseen etenemiseen eli vuosiluokkiin sitomattomaan opiskeluun, josta opetuksen järjestäjä päättää. Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa edetä nopeammin kuin vuosiluokkiin sidotussa opiskelussa tai välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä luokalta raukeaisivat.

6.5. Arviointimuodot vuosiluokittain ja eräissä opetuksen järjestämistavoissa

Oppilaan opinto-ohjelmassa olevat aineet arvioidaan numeerisesti tai sanallisesti. Sanallinen arviointi voi olla myös suoritusmaininta. Valinnaisaineista (VAL) luokilla 4-6 kirjataan oppilaan suorittamat valinnaisainekokonaisuudet ja ne arvioidaan sanallisesti hyväksytty/hylätty. Luokilla 7-9 alle kahden vuosiviikkotunnin valinnaisaineet arvioidaan sanallisesti hyväksytty/hylätty. Kahden tai useamman vuosiviikkotunnin valinnaisaineet arvioidaan luokilla 7-9 numeerisesti. Valinnaisten aineiden (VAL) sisällä olevat taito- ja taideaineiden valinnaiset oppikokonaisuudet / aineet arvioidaan valinnaisten aineiden arviointiohjeiden mukaisesti.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit (T&T-val) ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden opetusta ja ne myös arvioidaan osana niiden opetusta. Tämä tarkoittaa, ettei taide- ja taitoaineiden valinnaisista opinnoista tule erillistä arviota lukuvuositodistukseen tai päättötodistukseen, vaan ne arvioidaan osana kaikille yhteisten taide- ja taitoaineiden oppimääriä.

Taulukko 2. Arviointimuodot vuosiluokittain

Vuosiluokka	Arviointimuodot
1.luokka	<ul style="list-style-type: none"> • itsearviointi • väliarviointi: arviointikeskustelu oppilas-huoltajat-opettaja toteutetaan marras-tammikuussa, viikkoon viisi mennessä <ul style="list-style-type: none"> ○ maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1) ○ keskustelussa mukana olevia kuullaan ○ opettaja toimii kirjaajana • lukuvuosiarviointi: sanallinen <ul style="list-style-type: none"> ○ arvioidaan vähintään äidinkieli ja kirjallisuus, matematiikka, käyttäytyminen (erillinen liite) ja työskentelytaidot • monialainen oppimiskokonaisuus huomioidaan arvioinnissa
2. luokka	<ul style="list-style-type: none"> • itsearviointi • väliarviointi / arviointi nivelkohdassa: arviointikeskustelu oppilas-huoltajat-opettaja, toteutetaan kevätlukukaudella viikkoon 12 mennessä <ul style="list-style-type: none"> ○ maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 2) ○ kaikkia keskustelussa mukana olevia kuullaan ○ opettaja toimii kirjaajana • lukuvuosiarviointi: sanallinen <ul style="list-style-type: none"> ○ arvioidaan vähintään äidinkieli ja kirjallisuus, matematiikka,

	<p>käyttäytyminen (erillinen liite) ja työskentelytaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • monialainen oppimiskokonaisuus huomioidaan arvioinnissa
3. luokka	<ul style="list-style-type: none"> • itsearviointi • väliarviointi: arviointikeskustelu oppilas-huoltaja-opettaja toteutetaan marras-tammikuussa, viikkoon viisi mennessä <ul style="list-style-type: none"> ○ maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1) ○ kaikkia keskustelussa mukana olevia kuullaan ○ opettaja toimii kirjaajana • lukuvuosiarviointi: sanallinen <ul style="list-style-type: none"> ○ arvioidaan vähintään äidinkieli ja kirjallisuus, matematiikka, A1-kieli, käyttäytyminen (erillinen liite) ja työskentelytaidot • monialainen oppimiskokonaisuus huomioidaan arvioinnissa
4. luokka	<ul style="list-style-type: none"> • itsearviointi • väliarviointi: arviointikeskustelu oppilas-huoltajat-opettaja toteutetaan marras-tammikuussa, viikkoon viisi mennessä <ul style="list-style-type: none"> ○ maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1) ○ kaikkia keskustelussa mukana olevia kuullaan ○ opettaja toimii kirjaajana • lukuvuosiarviointi: numeerinen, jota voidaan täydentää sanallisesti <ul style="list-style-type: none"> ○ arvioidaan vähintään äidinkieli ja kirjallisuus, matematiikka, A1-kieli ja käyttäytyminen ○ työskentelytaidot arvioidaan oppiaineiden yhteydessä ○ taide- ja taitoaineet voidaan arvioida numeerisesti ja/tai sanallisesti ○ valinnaiset aineet arvioidaan hyväksyty/hylätty • monialainen oppimiskokonaisuus huomioidaan arvioinnissa
5. luokka	<ul style="list-style-type: none"> • itsearviointi • väliarviointi: arviointikeskustelu oppilas-huoltajat-opettaja toteutetaan viikkoon viisi mennessä <ul style="list-style-type: none"> ○ maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1) ○ kaikkia keskustelussa mukana olevia kuullaan ○ opettaja toimii kirjaajana

	<ul style="list-style-type: none"> • lukuvuosiarviointi: numeerinen, jota voidaan täydentää sanallisesti <ul style="list-style-type: none"> ○ arvioidaan vähintään äidinkieli ja kirjallisuus, matematiikka, A1-kieli, A2-kieli ja käyttäytyminen ○ työskentelytaidot arvioidaan oppiaineiden yhteydessä ○ taide- ja taitoaineet voidaan arvioida numeerisesti ja/tai sanallisesti ○ valinnaiset aineet arvioidaan hyväksyty/hylätty • monialainen oppimiskokonaisuus huomioidaan arvioinnissa
6. luokka	<ul style="list-style-type: none"> • itsearviointi • väliarviointi: numeerinen, jota voidaan täydentää sanallisesti <ul style="list-style-type: none"> ○ arvioidaan kaikki oppiaineet, joista taide- ja taitoaineet voidaan arvioida sanallisesti ○ arvioidaan käyttäytyminen ○ valinnaiset aineet arvioidaan hyväksyty/hylätty • arviointi nivelkohdassa: opettaja antaa oppilaalle palautetta ja tiedottaa huoltajaa oppimisen edistymisestä riittävän ajoissa ennen lukuvuoden päättymistä <ul style="list-style-type: none"> ○ nivelkohdan arviointitiedot liitetään osaksi opetuksen järjestäjän käyttämää siirtolomaketta • lukuvuosiarviointi: numeerinen, jota voidaan täydentää sanallisesti opetussuunnitelman perusteiden arviointikriteerien mukaisesti (arvosana 8) <ul style="list-style-type: none"> ○ arvioidaan kaikki oppiaineet, joista taide- ja taitoaineet voidaan arvioida sanallisesti ○ arvioidaan käyttäytyminen ○ valinnaiset aineet arvioidaan hyväksyty/hylätty • monialainen oppimiskokonaisuus huomioidaan arvioinnissa
7. luokka	<ul style="list-style-type: none"> • itsearviointi • väliarviointi: numeerinen, jota voidaan täydentää sanallisesti <ul style="list-style-type: none"> ○ arvioidaan päättyvien kurssien oppiaineet ja käyttäytyminen ○ taide- ja taitoaineet voidaan arvioida numeerisesti ja/tai sanallisesti ○ tavoitteiden ja sisältöjen vuoksi terveystieto arvioidaan hyväksyty/hylätty • lukuvuosiarviointi: numeerinen, jota voidaan täydentää sanallisesti

	<ul style="list-style-type: none"> ○ arvioidaan päättyvien kurssien oppiaineet ja käyttäytyminen ○ tavoitteiden ja sisältöjen vuoksi terveystieto arvioidaan hyväksyty/hylätty ○ lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi sisältää arviot siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet eri oppiaineissa ● HUOM! Päättyvät aineet arvioidaan lukuvuositodistukseen päättöarvioinnin kriteerien mukaisesti <ul style="list-style-type: none"> ○ päättyviä numeerisesti arvioitavia aineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö ja kotitalous ○ päättyvä yrittäjämäinen toimintatapa arvioidaan hyväksyty/hylätty – merkinnällä ● monialainen oppimiskokonaisuus huomioidaan arvioinnissa
8. luokka	<ul style="list-style-type: none"> ● itsearviointi ● väliarviointi: numeerinen välitodistus <ul style="list-style-type: none"> ○ arvioidaan päättyvien kurssien oppiaineet ja käyttäytyminen ● lukuvuosiarviointi: numeerinen <ul style="list-style-type: none"> ○ arvioidaan päättyvien kurssien oppiaineet ja käyttäytyminen ○ lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi sisältää arviot siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet eri oppiaineissa ● HUOM!: päättyvät aineet arvioidaan lukuvuositodistukseen numeerisesti päättöarvioinnin kriteerien mukaisesti ● oppimäärältään alle 2 vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti hyväksyty/hylätty ● monialainen oppimiskokonaisuus huomioidaan arvioinnissa
9. luokka	<ul style="list-style-type: none"> ● itsearviointi ● väliarviointi: numeerinen välitodistus <ul style="list-style-type: none"> ○ arvioidaan kaikki oppiaineet ● lukuvuosiarviointi: numeerinen ● päättötodistus: numeerinen arvio opetussuunnitelman päättöarviointikriteerien mukaisesti (arvosana 8) ● oppimäärältään alle 2 vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti hyväksyty/hylätty ● monialainen oppimiskokonaisuus huomioidaan arvioinnissa

Taulukko 3. Arviointimuodot eräissä opetuksen järjestämistavoissa

Opetuksen järjestämistapa	Arviointimuodot
tehostettu tuki	<ul style="list-style-type: none"> oppimisen arvioinnin tulee perustua opetussuunnitelman perusteiden yleisiin tavoitteisiin
yksilöllistetyt oppimäärät	<ul style="list-style-type: none"> itsearviointi arvioidaan aina HOJKS: iin merkityn suunnitelman mukaisesti sanallisesti tai numeerisesti
toiminta-alueittain opiskelu	<ul style="list-style-type: none"> itsearviointi sanallinen arvio
vuosiluokkiin sitomaton opetus	<ul style="list-style-type: none"> itsearviointi arvioidaan opinto-ohjelmaan kirjatut ja suoritettut opintokokonaisuudet lukuvuositodistus annetaan suoritetuista opintokokonaisuuksista päättötodistus annetaan, kun koko perusopetuksen oppimäärä on suoritettu
joustava perusopetus	<ul style="list-style-type: none"> <i>opetuksen järjestäjä</i> päättää arvioinnista laatimassaan joustavan perusopetuksen opetussuunnitelmassa
sairaalaopetus	<ul style="list-style-type: none"> itsearviointi lyhytjaksoisessa opiskelussa arvioinnin antaa kotikoulu huomioiden sairaalakoulusta saadun arviointipalautteen vähintään lukukauden mittaisessa opiskelussa arvioinnin suorittaa sairaalakoulu päättötodistus annetaan kotikoulun lomakkeella ja kotikoulun rehtori allekirjoittaa todistuksen <ul style="list-style-type: none"> päättöarvioinnin suorittavat kotikoulun ja sairaalakoulun oppilasta opettaneet opettajat yhdessä
maahanmuuttajien opetus	<ul style="list-style-type: none"> itsearviointi arvioidaan opetussuunnitelman mukaiset oppisisällöt sanallisesti tai numeerisesti <ul style="list-style-type: none"> arvioidaan aineenhallintaa, ei suomenkielen osaamista

	<ul style="list-style-type: none"> ○ arviointitapoja: kirjallinen, suullinen, eleet, piirroukset ○ ydinsisältöjen osaaminen vastaa arvosanaa 8 ● päättöarviointi numeerinen
--	--

6.6. Nivelkohtien arviointi luokilla 2 ja 6

Toisen luokan arviointikeskustelu tukee nivelkohdan arviointia. Arviointikeskustelussa tulee huomioida erityisesti edistyminen kielellisissä valmiuksissa, työskentelytaidoissa ja omista tehtävistä huolehtimisessa. Nivelkohdassa korostuu yhteistyö huoltajien kanssa. Liitteen 2 lomakkeen avulla annetaan ohjaavaa palautetta. Väli- ja nivelkohdan arviointilomake täytetään arviointikeskustelussa. Kaikkia keskustelussa mukana olevia kuullaan ja opettaja toimii kirjaajana. Pääpaino on oppilaan itsearviointilla. Kuhunkin kohtaan kirjattavien asioiden määrää ei ole rajattu. Kaikki keskusteluun osallistuneet allekirjoittavat asiakirjan ja asiakirja arkistoidaan opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaan. Allekirjoitettu alkuperäinen arviointilomake annetaan huoltajille.

Kuudennen luokan lopulla opettaja antaa ohjaavaa palautetta oppilaalle. Oppilaan työskentelyn taitojen ja oppimisen taitojen edistymisestä tiedotetaan myös huoltajille. Nivelkohta on osa oppilaan siirtoprosessia alakoulusta yläkouluun. Siinä arvioidaan monipuolisesti työskentelyn, ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä, edistymistä oppiaineissa ja laaja-alaisessa osaamisessa sekä opiskelumotivaation tasoa. Nivelkohdan arviointitiedot liitetään osaksi siirtoprosessissa käytössä olevaa lomaketta. Tiedot annetaan tiedoksi myös huoltajille. Tietojen siirtoon yläkoululle käytetään kunnissa jo olemassa olevia muotoja. (Katso myös maakunnallinen OPS kohta 6.4.2)

6.7. Käyttäytymisen arviointi ja arviointiperusteet

Käyttäytymisen arvioinnin pohjana ovat kunnissa/kouluissa käydyt arvokeskustelut, kunnan/koulun kasvatustavoitteet, yhteisön toimintakulttuuri ja järjestyssäännöt. Oppilaille ja huoltajille tulee antaa mahdollisuus osallistua koulun arvokeskusteluun.

Käyttäytymisen arviointi ei saa perustua persoonaan, temperamenttiin tai oppilaan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Käyttäytymisen arviointi ei ole osa oppiaineen arviointia.

Käyttäytymisen arvioinnin keskeisinä kohteina ovat toisen huomioonottaminen, hyvät tavat, yhteisesti sovitut toimintatavat ja säännöt sekä tilanteeseen sopiva käyttäytyminen.

Käyttäytymisen arvioinnissa noudatetaan samaa muotoa kuin oppiaineissa. Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä 9. vuosiluokalla väli- ja päättötodistuksiin. Todistukseen voi kuulua liitteenä arvio oppilaan käyttäytymisestä. Liitteestä ei tule mainintaa todistukseen. Väli- ja päättöarvioinnin liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot.

Taulukko 4. Käyttäytymisestä annettavan arvosanan kriteerit

<i>Arvosana</i>	<i>Kriteerit</i>
10 erinomainen	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas noudattaa koulun sääntöjä. • Oppilas käyttäytyy esimerkillisen kohteliaasti, ystävällisesti ja auttavaisesti muita kohtaan. • Oppilas käyttäytyy esimerkillisen oikeudenmukaisesti ja suvaitsevaisesti muita kohtaan. • Oppilas sopeutuu työhön erilaisissa ryhmissä ja edistää yhteistä työskentelyä. • Oppilas edistää työrauhaa. • Oppilaan kielenkäyttö on esimerkillistä. • Oppilas luo käytöksellään ympärilleen myönteistä ilmapiiriä. • Oppilasta ei ole ojennettu kirjallisesti eikä hän ole saanut kurinpidollisia rangaistuksia.
9 kiitettävä	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas noudattaa koulun sääntöjä. • Oppilas käyttäytyy kohteliaasti, ystävällisesti ja auttavaisesti muita kohtaan. • Oppilas käyttäytyy oikeudenmukaisesti ja suvaitsevaisesti muita kohtaan. • Oppilas sopeutuu työhön erilaisissa ryhmissä. • Oppilas antaa toisille työrauhan. • Oppilaan kielenkäyttö on asiallista. • Oppilasta ei ole ojennettu eikä hän ole saanut kurinpidollisia rangaistuksia.
8 hyvä	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas noudattaa koulun sääntöjä. • Oppilas sopeutuu yleensä työhön erilaisissa ryhmissä. • Oppilas antaa toisille yleensä työrauhan. • Oppilas käyttäytyy ystävällisesti muita kohtaan. • Oppilaan kielenkäyttö on yleensä asiallista. • Oppilasta on voitu ojentaa, jolloin hän muuttaa käyttäytymistään ohjattuun suuntaan.
7 tydyttävä	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilaalla on vaikeuksia koulun sääntöjen noudattamisessa. • Oppilas häiritsee joskus työrauhaa. • Oppilaalla on jonkin verran ongelmia sopeutumisessa työhön erilaisissa ryhmissä. • Oppilaalla on joskus vaikeuksia ottaa toiset huomioon. • Oppilaan kielenkäyttö vaatii ohjausta. • Oppilaan käyttäytymistä joudutaan ohjeistamaan. • Oppilas on saanut joitain kurinpidorangaistuksia.
6 kohtalainen	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilaalla on vaikeuksia koulun sääntöjen noudattamisessa. • Oppilaalla on ongelmia sopeutumisessa työhön erilaisissa ryhmissä. • Oppilaalla on vaikeuksia ottaa toisia huomioon. • Oppilas häiritsee toistuvasti työrauhaa. • Oppilaan kielenkäyttö vaatii usein ohjausta. • Oppilaan käyttäytymistä joudutaan ohjeistamaan toistuvasti. • Oppilas on saanut useita kurinpidorangaistuksia.

5 välttävä	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilaalla on usein vaikeuksia koulun sääntöjen noudattamisessa. • Oppilaalla on ongelmia sopeutumisessa työhön erilaisissa ryhmissä. • Oppilas ei anna toisille työrauhaa. • Oppilas ei osaa ottaa toisia huomioon. • Oppilaan kielenkäyttö on asiatonta. • Oppilaan käyttäytymistä joudutaan ohjeistamaan jatkuvasti. • Oppilas on saanut useita kurinpitorangaistuksia, joilla ei ole ollut vaikutusta. • Oppilaan käytös on välinpitämätöntä.
4 hylätty	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas ei kykene toimimaan koulu yhteisössä.

6.8. Päätöarviointi

Päätöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Päätöarviointi ajoittuu maakunnallisen tuntijaon mukaisesti vuosiluokille 7, 8 tai 9.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaan päätöarvosanaa ei muodosteta suoraan oppilaan aiempien kurssi-, jakso- tai lukuvuovuositolustusten arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella. Koska osaamisen kehittyminen on aina kumuloituvaa, päätöarvosanan muodostamisen tulee perustua oppilaan opintojen päättyessä osoittamaan osaamisen tasoon suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja päätöarvioinnin kriteereihin. Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8 on määritelty perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

Päätöarviointi on pääsääntöisesti numeerista, paitsi taulukossa 3 mainituissa eräissä opetuksen järjestämistavoissa.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Tarkemmat määräykset päätöarvioinnista ja päätötodistuksen muodosta ovat perusopetuksen opetussuunnitelman luvuissa 6.5. Perusopetuksen päätöarviointi ja 6.6. Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät. Päätötodistuksen ulkoasusta päättää opetuksen järjestäjä.

Liite 1.

(Liitteessä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arviointikohteet)

VÄLIARVIOINTI luokkatasoilla 1, 3-5

ARVIOINTIKESKUSTELU

Lk:

Pvm:

Läsnäolijat:

Oppilas

Huoltaja(t)

Luokanopettaja

OPILLISET TAIDOT

Nämä sujuvat hyvin

Näissä tarvitsen harjoitusta

TYÖSKENTELYTAIDOT

Nämä sujuvat hyvin

Näissä tarvitsen harjoitusta

KÄYTTÄYTYMINEN

MUITA HUOMIOITA (esim. mahdollinen tuen tarve)

Allekirjoitukset

Liite 2.

(Liitteessä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arviointikohteet)

VÄLIARVIOINTI JA NIVELKOHDAN ARVIOINTI luokkatasolla 2

ARVIOINTIKESKUSTELU

Lk:

Pvm:

Läsnäolijat:

Oppilas

Huoltaja(t)

Luokanopettaja

KIELELLISET VALMIUDET

- Kysymisen ja kuuntelemisen taidot
- Vuorovaikutustaidot
- Taito ilmaista itseään erilaisin keinoin

Nykytilanne

Tavoitteet

MATEMAATTISET TAIDOT

Nykytilanne

Tavoitteet

TYÖSKENTELYTAIDOT

- Taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
- Omista tehtävistä huolehtiminen

Nykytilanne

Tavoitteet

MUITA HUOMIOITA

- Mahdollinen tuen tarve

Allekirjoitukset

Ohjeet:

Arviointi suoritetaan taulukon 2. mukaisesti.

Opetuksen järjestäjä tarkentaa seuraavat asiat opetussuunnitelmassa:

- ◆ Todistusten ulkoasu
- ◆ Väliarviointi: Arviointikeskustelun kirjaamisen käytännöt vuosiluokilla 1-5 (miten kirjataan/manuaalisesti, sähköisesti?)
- ◆ Taulukon 2 mukaiset linjaukset

Lisäksi **opetuksen järjestäjä** tarvittaessa linjaa taulukon 3 mukaisten opetuksen järjestämistapojen arviointiin liittyvät toimintaperiaatteet.

Valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit ja päättöarvosanan muodostamisen periaatteet siirretään opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan.

Koulu linjaa opetussuunnitelmassa:

- ◆ Koulun tasolla linjataan tarvittaessa arviointiin liittyvät asiat opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti.
- ◆ Koulun omat mahdolliset käytänteet esim. itsearvioinnissa.
- ◆ Miten koulu huolehtii yhteisen arviointikulttuurin kehittämisestä?
- ◆ Miten varmistetaan monipuolisten arviointimenetelmien käyttö?

Työskentelyohjeistus

- Koulujen on ensin perehdyttävä opetussuunnitelman perusteisiin http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf.
- Maakunnallinen tekstiosuus on luonnos ja se päivittyy opetussuunnitelmatyön edetessä.
- Lukujen alussa on sinisellä merkitty perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt paikallisesti päätettävät asiat. Tätä osuutta voi käyttää ns. tarkistuslistana koulukohtaisessa työskentelyssä.
- Maakunnallinen osuus on sinisen tekstin jälkeen ja kunkin luvun lopusta löytyy vihreällä ohjeet koulukohtaiseen työskentelyyn.
- Ohjeistuksissa on myös asioita, jotka opetuksen järjestäjän tulee linjata.
- Kuvat ovat luonnoksia ja tekstin oikeinkirjoitus tarkistetaan myöhemmin.
- Oppimisen ja koulunkäynnin tuen muodot kuvataan ja kirjataan lukuun 7 ja oppilashuolto lukuun 8.
- Koulukohtainen työskentely valmista 15.3.2016 mennessä.